[2018] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 20

ਜਗਦੀਸ਼

ਬਨਾਮ

ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2018 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2217)

ਮਾਰਚ 06, 2018

[ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੀਜੇਆਈ, ਏ.ਐਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ ਅਤੇ

ਡਾ. ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂਡ, ਜੇਜੇ]

ਮੋਟਰ ਹਾਦਸਾ: ਮੁਆਵਜ਼ਾ - ਵਾਧਾ - ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਹੁਨਰਮੰਦ ਤਰਖਾਣ ਮੋਟਰ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ - ਆਮਦਨ 4050/- ਰੁਪਏ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 90% - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 12,81,228/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਅਵਾਰਡ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 2,19,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ: ਪੀੜਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ 6,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਥਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦਾ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੀੜਤ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀੜਤ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। 2400/- ਰੁਪਏ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ - ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪੰਗਤਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ - ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਾਣ ਜਾਂ ਟਾਇਲਟ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਅਪੰਗਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਕੁੱਲ 25,38,308/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਦਰਦ, ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ 'ਤੇ 9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੁਨਰਮੰਦ ਤਰਖਾਣ ਦਾ ਮੋਟਰ ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਇਆ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ 4,050/- ਰੁਪਏ ਲਈ ਅਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 90% ਕੀਤਾ। ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲਈ 12,81228/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 7.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ 2,19,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

1.1 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ 6,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ, ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਥਾਈ ਨੌਕਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲੇਗਾ। ਇੱਕ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਥਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦਾ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੀੜਤ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 2400/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 9, 10] [27- ਬੀ-ਸੀ, ਡੀ-ਈ]

1.2 ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪੰਗਤਾ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜੋ ਹੱਥੀਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ - ਗੁਆਚੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮਾਪ - ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਇੰਨੇ ਘਟੀਆ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ - ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਦਮੇ ਲਈ ਇੱਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਇਨਾਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਭੱਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਉਹ - ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਅਧੀਨਗੀ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵੱਲ ਬਦਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 11] [27- ਈ-ਜੀ]

1.2 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਜਾਂ ਟਾਇਲਟ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 'ਤੇ ਗਿਣਨਾ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪੰਗਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 18 ਦਾ ਗੁਣਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਣਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 18,14,400/- ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਰਕਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਰਦ, ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ (98,908/- ਰੁਪਏ); ਵਾਧੂ ਪੋਸ਼ਣ (25,000/- ਰੁਪਏ) ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ (1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 25,38,308/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ 'ਤੇ 9% ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾਕਰਤਾ, ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 11] [28-ਏ-ਡੀ]

ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ (2017) 13 ਸਕੇਲ 12; ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮਣ @ ਲਕਸ਼ਮਣ ਮੌਰਿਆ ਬਨਾਮ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (2011) 12 ਸਕੇਲ 658; ਕੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ [2012] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 414 :(2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 274; ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ [1990] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1 : (1990) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 723; ਬੀ ਕੋਠੰਡਪਾਣੀ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਟੇਟ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ [2011] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 791 : (2011) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.420; ਗੋਵਿੰਦ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (2011) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 683; ਆਰ ਡੀ ਹੱਟੰਗੜੀ ਬਨਾਮ ਪੈਸਟ ਕੰਟਰੋਲ (ਇੰਡੀਆ) (ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ) ਲਿਮਟਿਡ [1995] 1 ਐਸਸੀਆਰ 75: (1995) 1 ਐਸਸੀਸੀ 551: ਨਿਜ਼ਾਮ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਐਸ ਧਨੰਕਾ [2009] 9 ਐਸਸੀਆਰ 313: (2009) 6 ਐਸਸੀਸੀ 1; ਰੇਸ਼ਮਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਮੈਡਮ ਮੋਹਨ [2009] 11 ਐਸਸੀਆਰ 305: (2009) 13 ਐਸਸੀਸੀ 422; ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ [2010] 11 ਐਸਸੀਆਰ 857: (2010) 10 ਐਸਸੀਸੀ 254; ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ [2010] 13 ਐਸਸੀਆਰ 179: (2011) 1 ਐਸਸੀਸੀ 343; ਸੁਬੁਲਕਸ਼ਮੀ ਬਨਾਮ ਐਮਡੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਟੇਟ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ [2012] 9 ਐਸਸੀਆਰ 962 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

(2017) 13 ਸਕੇਲ 12 ਪੈਰਾ 7 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(2011) 12 ਸਕੇਲ 658 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2012] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 414 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

[1990] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1 ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
[2011] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 791 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
(2011) 10 ਐਸਸੀਸੀ 683 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
[1995] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 75 ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
2009] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 313 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
[2009] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 305 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
[2010] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 857 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
[2010] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 179 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2217.
ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ, ਜੈਪੁਰ ਬੈਂਚ, ਜੈਪੁਰ ਦੇ 05.12.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, 2015 ਦੀ ਐਸ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3050 ਵਿੱਚ।
ਅਨੁਜ ਭੰਡਾਰੀ, ਯਸ਼ੋਧਰ ਪਾਂਡੇ, ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ।
ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡਾ. ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।
1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਮੋਟਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲਈ 12,81,228/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ 2,19,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 7.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 24 ਨਵੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ 24 ਸਾਲ ਸੀ। ਹਾਦਸਾ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਵਾਪਰਿਆ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦਰਮਿਆਨੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਇੱਕ ਡੰਪਰ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਦੇ ਅੱਗੇ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਲੰਘਣ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੱਡੀ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਡਰਾਈਵਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਮੁੜ ਗਈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਦਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।
3. ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟਸ ਕਲੇਮਜ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੰਬਰ [2], ਕੋਟਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਸ਼ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
“ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ 90% ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਹੋਈ ਹੈ...

ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਆਇਆ ਸੀ...
ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ...
ਹੱਥ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਖੁਦ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਜਾਂ ਟਾਇਲਟ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 168 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸੱਟ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਦਾ 90% ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 168 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ 90% ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ"।

4. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਡੰਪਰ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਹੋਈਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

5. ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਤਰਖਾਣ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 6,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸੀ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ 4,050/- ਰੁਪਏ ਲਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਗਣਨਾ 3645/- ਰੁਪਏ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 18 ਦਾ ਗੁਣਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 7,87,320/- ਰੁਪਏ (3645 X 12 X 18 ਰੁਪਏ) ਦੇ ਭਵਿੱਖੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੰਗੀ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਦੇ ਕਾਰਨ 1.80 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ, ਰੁਪਏ। ਆਰਾਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 90,000/- ਰੁਪਏ, ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 25,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 95,908/- ਰੁਪਏ। ਸਹਾਇਕ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕੁੱਲ 12,81,228/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 7.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ। ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

6. ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 2,19,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਧੀ ਹੋਈ ਰਕਮ 8 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ 9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਹੋਵੇਗਾ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ:

(i) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰਕਮ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ।
[ਡਾ. ਡੀ. ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.]

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ1 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲਾ ਹੈ;

(ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਕੁੱਲ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ; ਅਤੇ

(iii) ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਮਦਨ ਰੁਪਏ। ਗਣਨਾ ਦਾ ਆਧਾਰ 6,000/- ਰੁਪਏ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ 4,050/- ਰੁਪਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

8. ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਤੈਅ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਸਥਾਈ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ:

(i) ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਰਦ, ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸਦਮਾ;
(ii) ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸਮੇਤ ਆਮਦਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ;
(iii) ਪੀੜਤ ਦੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਆਮ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ;
(iv) ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ
(v) ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ।

ਸ੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮਣ @ ਲਕਸ਼ਮਣ ਮੋਰਿਆ ਬਨਾਮ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ2 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਪੀੜਤ ਸਥਾਈ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਦਰਦ, ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਸਦਮੇ, ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਲਈ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਸਨੂੰ ਆਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਪਰ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ।"

---

[1](2017) 13 ਸਕੇਲ 12

[2] 2011 (12) ਸਕੇਲ 658

ਕੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ 3 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ [4] ਅਤੇ ਬੀ ਕੋਠੰਡਪਾਣੀ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਟੇਟ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ [5] ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾ ਮੁਖੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਨੰਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਗੋਵਿੰਦ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ[6] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰ ਡੀ ਹਟੰਗੜੀ ਬਨਾਮ ਪੈਸਟ ਕੰਟਰੋਲ (ਇੰਡੀਆ) (ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ) ਲਿਮਟਿਡ[7], ਨਿਜ਼ਾਮ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਐਸ ਧਨੰਕਾ[8], ਰੇਸ਼ਮਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਮੈਡਮ ਮੋਹਨ[9], ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ[10], ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ[11] ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"18. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸਾਰੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਥਾਈ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਪੀੜਤ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੀ ਉਸਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਲਈ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ,
ਜਿਸਦਾ ਉਸਨੂੰ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨਾ ਸੀ ਪਰ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ।" (ਪੰਨਾ 693 'ਤੇ ਆਈਡੀ)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੁਬੁਲਕਸ਼ਮੀ ਬਨਾਮ ਐਮਡੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਟੇਟ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ[12] ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਨ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

---

[3](2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 274

[4](1990) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 723

[5](2011) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 420

[6](2011) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 683

[7](1995) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 551

[8](2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1

[9](2009) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 422

[10](2010) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 254

[11](2011) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 343

ਜਗਦੀਸ਼ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ।
[ਡਾ. ਡੀ. ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.]

9. ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹੁਣ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਹਾਦਸਾ 24 ਨਵੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਹੁਨਰਮੰਦ ਤਰਖਾਣ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ 6,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

10. ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਥਾਈ ਨੌਕਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲੇਗਾ। ਇੱਕ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਥਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦਾ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੀੜਤ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। 2400/- ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ।

11. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪੰਗਤਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪਏ ਹਨ। ਹੱਥੀਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ - ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ - ਗੁਆਚੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮਾਪ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜੀਵ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਸਾਡੇ ਮਾਪਦੰਡ ਇੰਨੇ ਘਟੀਆ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਸਾਡਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਦਮੇ ਲਈ ਇੱਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਭੱਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਿਤਾਵਾਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵੱਲ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਿਸੇ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਾਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਟਾਇਲਟ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਣਨਾ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪੰਗਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 18 ਦਾ ਗੁਣਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ।

---

[12] ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7750 ਆਫ 2012, 1 ਨਵੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਣਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 18,14,400/- ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਰਕਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਰਦ, ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ (98,908/- ਰੁਪਏ); ਵਾਧੂ ਪੋਸ਼ਣ ਲਈ (25,000/- ਰੁਪਏ) ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ (1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਕੁੱਲ 25,38,308/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ 'ਤੇ 9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾਕਰਤਾ, ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਕਮ ਅੱਜ ਤੋਂ 6 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

12. ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ